

Α. Παπαρίζος - Κ. Π. Κυριάκης

Τα σεξουαλικώς μεταδιδόμενα νοσήματα και η HIV λοίμωξη ως παγκόσμιο πρόβλημα δημόσιας υγείας

ανάγκη για ανκάλυψη, ανάπτυξη και καθιέρωση μέσων και μεθόδων προφύλαξης, έχουν κινητοποιήσει εντατικές προσπάθειες για ανάπτυξη της βιοϊατρικής τεχνολογίας της πρόληψης ή για τελειοποίηση των ήδη υπαρχόντων μέσων. Γενικώς, η τεχνολογία της προφύλαξης από STDs και HIV βασίζεται στη χρήση μεθόδων φραγμού. Στον όρο αυτόν περιλαμβάνονται φυσικοί και χημικοί φραγμοί και συνδυασμοί τους. Στους φυσικούς φραγμούς υπάγονται το ανδρικό και γυναικείο προφυλακτικό, το διάφραγμα, ο σπόγγος και τα καλύματα του τραχήλου της μήτρας. Στους χημικούς φραγμούς κατατάσσονται σπερματοκτόνα, απολυμαντικά-αντισηπτικά, αντιμικροβιακά και αντικά τοπικά σκευάσματα.

Η αποδοχή και σταθερή χρήση των μεθόδων αυτών συναρτάται από πολλαπλούς παράγοντες, που σχετίζονται είτε με το χρησιμοποιούμενο μέσον, είτε με τους χρήστες. Οι σχετιζόμενοι με το μέσο πρόληψης παράγοντες περιλαμβάνουν την ευχέρεια της προμήθειάς του, την ευκολία της χρήσης του, την ασφάλεια, την αποτελεσματικότητα, το κόστος του και τα ιδιαίτερα άλλα χαρακτηριστικά του. Οι παράγοντες που σχετίζονται με τους χρήστες, ατομικοί και κοινωνικοί, αφορούν σε ηλικία, επίπεδο εκπαίδευσης, θρησκευτικές αντιλήψεις, ικανότητα αναγνώρισης και εκτίμησης του κινδύνου και των συνεπειών των STDs, σεξουαλικές συνήθειες, προκαταλήψεις και συμπεριφορές, το γενικότερο πολιτιστικό επίπεδο και τον επιπολασμό των STDs στην εκάστοτε συγκεκριμένη κοινότητα ή δίκτυο.

Έτσι, παρά την υψηλή αποτελεσματικότητα κάποιου μέσου, όπως του ανδρικού προφυλακτικού, η χρήση του

παραμένει περιορισμένη σε ανεπτυγμένες χώρες και υποτυπώδης έως ανύπαρκτη σε αναπτυσσόμενες,¹ οι οποίες εξ άλλου υποφέρουν περισσότερο τόσο από την επιδημία του AIDS, όσο και από πολλά άλλα STDs. Άλλα μέσα, όπως τα σπερματοκτόνα, παρά την περιορισμένη αποτελεσματικότητά τους, χρησιμοποιούνται ευρέως από ομάδες πληθυσμών όπως αυτές των ομοφυλόφιλων ανδρών στις ΗΠΑ.

A ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ HIV ΛΟΙΜΩΞΗΣ ΜΕ ΤΑ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΩΣ ΜΕΤΑΔΙΔΟΜΕΝΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ

Η HIV λοίμωξη είναι εξ ορισμού STD, αποτελώντας την κυρίαρχη σεξουαλικά μεταδιδόμενη λοίμωξη του εικοστού, και πιθανώς και του εικοστού πρώτου αιώνα. Ο HIV, ως παθογόνος μικροοργανισμός, μοιράζεται τις ίδιες οδούς και τρόπους μετάδοσης με τα άλλα υπεύθυνα για STDs παθογόνα. Τα επιδημιολογικά χαρακτηριστικά της λοίμωξης από αυτόν είναι σε πολλά σημεία κοινά με αυτά των υπόλοιπων STDs.

Περαιτέρω, έχει από μακρού διαπιστωθεί και τεκμηριωθεί αιτιολογική συσχέτιση μεταξύ της HIV και των άλλων σεξουαλικά μεταδιδόμενων λοιμώξεων. Η παρουσία ενός STD διευκολύνει την HIV μόλυνση του πάσχοντος από αυτό. Τα ελκωτικά STDs παρέχουν στον HIV πύλη εισόδου, αυξάνοντας σημαντικά τις πιθανότητες μόλυνσης. Η παρουσία ενός φλεγμονώδους STD αυξάνει την προσφορά φλεγμονωδών κυττάρων, ιδιαίτερα ευαίσθητων στην προσβολή από τον HIV.

Η πιθανότητα μετάδοσης αυξάνεται επίσης όταν ο HIV-ασθενής πάσχει από ένα άλλο STD, εξ αιτίας αυξη-

μένης αποβολής του ιού από το γεννητικό σύστημα, αυξημένου αριθμού μολυσμένων κυττάρων φλεγμονής και αυξημένης παραγωγής κυτταροκινών φλεγμονής, που ανεβάζουν τα επίπεδα ιικού φορτίου του HIV και επάγουν την μόλυνση νέων κυττάρων από αυτόν.

Επιδημιολογικές μελέτες έχουν καταδείξει ότι η παρουσία ενός μη ελκωτικού STD αυξάνει τον κίνδυνο μόλυνσης από τον HIV κατά τουλάχιστον δύο φορές, ενώ ενός ελκωτικού κατά 3 έως 4 φορές. Σε κλινικές μελέτες διαπιστώθηκε ότι η επιτυχής θεραπεία των STDs μειώνει την επίπτωση της HIV λοίμωξης. Ανάλογες αποδείξεις στηρίζονται σε εργαστηριακές έρευνες.² Με τα δεδομένα αυτά, η πρόληψη των Σεξουαλικά Μεταδιδόμενων Νοσημάτων και της HIV λοίμωξης, αποτελεί υποχρεωτικά κοινό στόχο και προϋποθέτει κοινές μεθοδολογικές προσεγγίσεις.

B**ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΩΣ ΜΕΤΑΔΙΔΟΜΕΝΑ
ΝΟΣΗΜΑΤΑ ΚΑΙ HIV ΛΟΙΜΩΞΗ*****Επιδημιολογικά στοιχεία***

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (World Health Organization, WHO),³ ο αριθμός νέων κρουσμάτων των κυριότερων ιάσιμων STDs (Σύφιλη, γονοκοκκικές, χλαμυδιακές και τριχομοναδικές λοιμώξεις) στον σεξουαλικά ενεργό πληθυσμό ανήλθε το 1999 στα 340.000.000. Ο κύριος όγκος των λοιμώξεων αυτών εντοπίζεται στις χώρες της Λατινικής Αμερικής, της κάτω της Σαχάρας Αφρικής και της Νοτιοανατολικής Ασίας (πίνακας 1).

Ανάλογη είναι η κατανομή και της HIV λοίμωξης στον παγκόσμιο χάρτη.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. Κατανομή των κυριότερων ιάσιμων STDs ανά περιοχή, στον πληθυσμό 15-49 ετών (WHO 1999) (Σε εκατομμύρια κρούσματα).

ΠΕΡΙΟΧΗ	STD				ΣΥΝΟΛΟ
	Σύφιλη	Γονό- κοκκος	Χλαμύδια	Τριχο- μονάδες	
Β.Αμερική	0,1 εκ.	1,5 εκ.	4 εκ.	8 εκ.	14 εκ.
Ν.Αμερική	3 εκ.	7,5 εκ.	9,5 εκ.	18,5 εκ.	38 εκ.
Δ.Ευρώπη	0,14 εκ.	1 εκ.	5 εκ.	11 εκ.	17 εκ.
Α.Ευρώπη & Κ. Ασία	0,1 εκ.	3,5 εκ.	6 εκ.	13 εκ.	22 εκ.
Α. Ασία	0,24 εκ.	3 εκ.	5,3 εκ.	10 εκ.	18 εκ.
Ν & ΝΑ. Ασία	4 εκ.	27 εκ.	43 εκ.	76,5 εκ.	151 εκ.
Ωκεανία	0,01 εκ.	0,12 εκ.	0,34 εκ.	0,61 εκ.	1 εκ.
Β.Αφρική	0,37 εκ.	1,5 εκ.	3 εκ.	5 εκ.	10 εκ.
“Κάτω της Σαχάρας”	4 εκ.	17 εκ.	16 εκ.	32 εκ.	69 εκ.
Αφρική ΣΥΝΟΛΟ	12 εκ.	62 εκ.	92 εκ.	173 εκ.	340 εκ.

Οι υπολογισμοί του WHO αναφέρουν ότι στο τέλος του 2001, περίπου 40.000.000 άνθρωποι σε όλο τον κόσμο ζούν έχοντας μολυνθεί από HIV.⁴ (πίνακας 2). Η κύρια οδός μετάδοσής του είναι η ετεροφυλική σεξουαλική επαφή, σε ποσοστό περίπου 85%. Η αναλογία ανδρών προς γυναίκες είναι σχεδόν 1 προς 1, ενώ το 90% σχεδόν των ασθενών τελούν υπό άγνοια της κατάστασης της υγείας τους.

Στη χώρα μας υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία μόνον για τη διασπορά της HIV λοίμωξης (Κέντρο Ελέγχου Ειδικών Λοιμώξεων, 31/12/02). Η μεγαλύτερη συγκριτικά ομάδα πασχόντων είναι αυτή των ομοφυλόφιλων και αμφιφυλόφιλων ανδρών. Το ποσοστό των γυναικών στό σύ-